

Ar dora prisidengti kauke?

Nuo pasaulio sukūrimo laikų žinoma, jog žmogaus prigimtis yra nuodėminga. Seniausi Antikos mitai pasakoja apie gėrio ir blogio kovą, viduramžiais atsiranda „erezijos“ sąvoka ir mokslo žmonės prilyginami nusikaltėliams – jie slapstosi, apsimetinėja dėl aukštesnių gyvenimo tikslų. O šiandien, kada visas pasaulis priklauso kūrybinei visuomenei, individas neįsivaizduoja savęs be kaukės, leidžiančios pritapti, įsiliesti į būrį. Žmogaus gyvenimas tampa teatru, susikurtas vaidmuo – visuomenės nario kostiumu. Kiekvienas, siekiantis išlikti ir suformuoti sau kuo geresnę būtį, yra priverstas tapti aktoriumi.

Kaukė – pasaulišką žmogaus įrankis tikslui pasiekti. Dažnai gyvenimo taisyklės neleidžia parodyti tikrojo veido ir individas yra priverstas slėpti savąjį „aš“, norėdamas įgyvendinti siekius, kurti jam „patogų“ pasaulį. Būtent tokią aplinką formuoja J. Savickio novelių veikėjai. Vienoje jų, „Ad astra“, vaizduojamas šuns skandinimas. Ūkininkas užsideda kaukę, kad priviliotų kartu eiti ir augintinį, nors kelionės tikslas – keturkojo mirtis. Šeimininko veidmainystė slepia ne tik visuomenės dehumanizacijos procesą, bet atskleidžia pagrindinio veikėjo vertybės – jam nesuprantamas žmogiškumas, ištikimybės ir draugystės svarba. Užsideda kaukė – dvasinio pasaulio nuopolio simbolis. Neišprusimas ir vidinio pasaulio sustabarėjimas paslepia tikrąjį „aš“. Nors ne visada individas pasiduoda nehumaniškiems poreikiams. Pavyzdžiui, Sofoklio dramos „Antigonė“ pagrindinės veikėjos tikslas – palaidoti brolių. Ji nesistengia apsimesti esanti kitokia, kovoja su Kreontu, įrodinėja savo tiesas, elgesiu (laidoja brolių) ir žodžiais (ginčas su valdovu) gindama dievų siųstus įstatymus. Antigonė parodo, jog žmogui nebūtina kaukė, norint laikytis įsitikinimų. Ji lieka ištikima principams, prigimčiai, vadinasi, netampa ir teatro pasaulio įkaite. Taigi kaukė – būdas pasiekti tikslą, tačiau žmogus privalo suvokti, kad tikrasis jo veidas daug vertingesnis, nes apsimetinėjimas prilygsta doros nebuvimui ir rodo dvasinį nuopolių.

Savojo „aš“ slėpimo priežastis – kitų laimė, todėl kaukė gali virsti aukojimosi įvaizdžiu. Individas, kuris mano esąs visuomenės dalis, visada atkreips dėmesį į jos poreikius, ieškodamas būties pilnatvės. Tai kelia daug kančių, bet parodo ir altruizmą. Vinco Mykolaičio – Putino psichologinio intelektualinio romano „Altoriai šešėly“ pagrindinis veikėjas gyvena atsižvelgdamas į tėvų interesus. Liudas Vasaris nenori mesti kunigystės, nes tampa gimdytojų pasididžiavimu, viltimi, kad šeima augina dorą žmogų. Protagonistas užsideda kaukę – tai ir išbandymas, ir pasiaukojimas dėl artimųjų laimės. O štai atvirkštinę situaciją išvystame V. Juknaitės apysakoje „Stiklo šalis“. Dviejų mažamečių motinos pasirinkimas – vaikai, vadinasi, būtis. Ji suvokia, jog savo egzistenciją įprasmins per atžalas. Nors buitį nebetenkina, moteris grįžta į gyvenimo teatrą. Vadinasi, neparodyti tikrojo „aš“ ir slėpti troškimus esame priversti dėl kitų laimės. Kaukė virsta pasiaukojimo ir altruizmo simboliu.

Žmogus, tapdamas aktoriumi, gali nė nepajusti, jog susitapatina su **(400 žodžių)** susikurtu vaidmeniu, „atbunka“. Elgdami pagal įsivaizduojamą etaloną pamirštame gyvenimo prasmę, norus, siekius. Taip išskyla pragmatizmo, populiarumo siekiai. Būtent tai akcentuoja filosofas L. Donskis savo straipsnyje „Panašiųjų poreikio metas“. Žmogus tapo per daug priklausomas nuo visuomenės ir norėdamas pritapti privalo „atbukti“, nebesiekti „viršūnių“ ir „gelmių“. Dar labiau šią mintį pabrėžia J. Perskrest ir I. Varneckaitės dienoraščio pobūdžio knyga „Noriu Nobelio“. Čia aukštinamas pragmatizmas, populiarumo siekis, merginos mano, jog užtenka pinigų ir grožio, kad būtum laimingas. Jų kaukės – būdas tapti „pilka mase“, neišsiskirti iš minios kaip kitokiam, turinčiam aukštesnių tikslų, kurie keltų aplinkinių pasipiktinimą, nors visai kitaip elgiasi V. Šekspyro dramos „Hamletas“ pagrindinis veikėjas. Jis užsideda kaukę, nes ieško tiesos, tačiau nepamiršta savo prigimties. Po „Keistuolio“ vaidmeniu slepiasi tas pats tyros dvasios ir aukštų polėkių asmuo, trokštantis, kad jį suprastų motina, Ofelija, kad žmogiškumas nugalėtų. Taip dingtų karalystės veidmainystė ir kuriamas gražaus pasaulio spektaklis. Taigi užsidedamas kaukę individas privalo jausti, kada jis susitapatina su savo vaidmeniu, kitaip priklausymas nuo kitų virs gyvenimo prasme ir ves nepažinumo, dvasinės mirties link.

Šiandieninė visuomenė yra per daug deformuota, kad galėtų priimti individą tokį, koks jis yra, todėl kiekvienas yra priverstas užsidedėti kaukę. Vieni slepia savo prigimtį, norėdama įgyvendinti užsibrėžtus tikslus. Kiti ieško geresnės būties, aukojasi dėl artimųjų laimės. Likusieji tiesiog susitapatina

su vaidmeniu ir užmiršta dvasinį pasaulį. Tačiau visi pripažįsta, jog kaukės nešiojimas – tai ir atsakomybės už savo veiksmus, aktoriaus vaidmenį, prisiėmimas. Negalime teigti, jog savojo „aš“ slėpimas – neginčijama nuodėmė, tačiau noras tapti niekuo neišsiskiriančia visuomenės dalimi jau parodo dvasinį nuopuolį. Į klausimą, ar dora prisidengti kauke, atsakymas visgi turėtų būti neigiamas, nes žmogaus gyvenimas ir siekiai individualūs, todėl slėpdamas tikrąjį veidą kiekvienas asmuo atsižada ne tik savo esybės – praranda ir gyvenimo prasmę, ir dvasinio pasaulio laisvę.

Rūta T.

Lietuvių kalbos valstybinis brandos egzaminas
Egz.100 proc.